

1001 Günlük Mevlevî Çilesi: MUTFAKTA PİŞEN CANLAR*

Yrd.Doç.Dr. Nuri ŐİMŐEKLER**

*“Canı Sen aldıktan sonra,
Őeker gibi gelir ölüm bize;
Sana kavuŐma olduktan sonra,
Candan da tathdır ölüm bize.”*

Hz. Mevlânâ

Tarih 17 Aralık 1273; saat 16:00 civarı; gün başka coğrafyalarda doğmak üzere garbı kıızıla bürürken, güneŐ batıyor gibi görünse de nöbeti gereği seyrini tamamlayıp bütün dünyayı aydınlatacaktı. Şems-i Tebrizî'nin aracılığı ve Yüce Allah'ın inayeti ile tüm dünyaya ıŐık olacak olan Mevlânâ güneŐi de aynı saatlerde batıyor; ama bu gidiŐ Sevgili'yle buluŐmanın kutlu bir habercisi olmakla birlikte, yakın zamanda batmamak üzere tekrar doğacağı müjdesini de veriyordu...

Mevlânâ Hakk'a yürümüŐ; yıllardır gönlüne sevgisini nakŐettiđi Sevgili'sine kavuŐmuŐtu. Peki eserlerinde bazen açıkça, bazen sırlar halinde, bazen de en cahil kiŐinin dahi anlayabileceği tarzda ifade ettiği öğretileri, kendisinin

* Bu makale, 25-27 Haziran 2010 tarihlerinde Yozgat Sorgun'da düzenlenmiŐ olan “*T. NeŐvegâb-ı Őûfiyâne: Mevlânâ, Mevlevîlik ve Mesnevî Sempozyumu*”nda aynı baŐlıkla sunulmuŐ tebliğdir.

** Selçuk Üniversitesi, Mevlânâ AraŐtırma ve Uygulama Merkezi Müdürü.

Hakk'a yürümesiyle görevini tamamlayacak mıydı? Ya da örnek ve yerli yerinde hoşgörü dolu yaşam biçimi bir-iki kuşak dilden dile dolaşıp sonra unutulup gidecek miydi? İşte bütün bu soruları kendi kendine soran oğlu Sultan Veled, yakın dostu Çelebi Hüsâmeddin ve diğer müritler bu görevi üslenmiş, beklentiler doğrultusunda Mevlevîliği kurmuşlar ve bir öğretisi sistemi haline getirmişlerdi. Bu sisteme göre; kişisel terbiyeyle insan önce kendi "iç"ini keşfetmeli, kendisiyle ve çevresiyle barışık bir insan olmalı, "yerli yerinde" hoşgörü sahibi olmalı ve şekle göre değil de "mânâ"ya göre hüküm verme sanatı kazanmalıydı. Ayrıca "duraganlık"ı terk edip sürekli yeni şeyler keşfetme, kendini yenileme ve insanlara faydalı olmayı kendine düstur edinmeliydi. Bütün bunları yaparken de unutmaması gerektiği bu "yol"un "İslâm merkezli" olduğuydu.

Mevlânâ'nın döneminde oğlu Sultan Veled ve özellikle torunu Ulu Ârif Çelebi'nin yaptığı ziyaretler sonucu Anadolu'da yayılan Mevlevî kültürü, Osmanlı Devletinin kurulması ve genişlemesiyle devlet ileri gelenlerinin destek ve himayesiyle üç kıtaya yayılarak kurumsal hüviyetini ve nüfuzunu artırmıştı. Doğuda İran/Tebriz, Batıda Macaristan/Peçoy, Kuzeyde Ukrayna Kırım Özerk Bölgesi/Gözleve, Güneyde ise Arabistan/Mekke'yi içine alan geniş coğrafya içerisinde 140'a yakın noktada kurulan Mevlevîhâneler bölge insanlarına hem İslâm'ı ve hem de dini güzel yaşama sırlarını öğretmiştir. Konya'da bulunan Merkez Dergâh (bugünkü Mevlânâ Müzesi) başta olmak üzere, Afyonkarahisar, Manisa, Kütahya, Halep, İstanbul'da bulunan Galata, Yenikapı, Beşiktaş ve Kasımpaşa, Bursa, Kastamonu, Eskişehir, Kahire, Gelibolu ve Rumeli Yenişehir (Yunanistan) Mevlevîhâneleri *Çile* çıkarılabilen ana Dergâhlardı. *Âsitâne* olarak adlandırılan bu Dergâhların haricinde *Şeyh* ve *Dede* unvanı alarak görevlendirilen Mevlevî büyüklerinin idaresindeki bugünkü Türkiye Cumhuriyeti toprakları dahilinde 80'in üzerinde, yukarıda çerçevesi çizilen Osmanlı toprakları içinde de 60'a yakın *Zâviye* vardı.

Bu bildirimizde tarihte uygulandığı şekliyle *Mevlevî* olmanın, diğer bir tabirle pişip olgunlaşmanın "seyr u sülûk"unu anlatmaya çalışacağız. Mevlevî matbahında (mutfak) başlayan 1001 günlük Mevlevî çilesinin, insan gibi insan olmanın aşamalarını Mevlânâ'nın şiirleri eşliğinde aktarmaya çalışacağız...

*"Bu semtten bir koku almayacaksan gelme!
Bu ırmaktan testini doldurmayacaksan gelme!
Denizimize dalmayacaksan gelme!
Elbiselerinden arınıp
bizim suyumuzla yıkanmayacaksan gelme!"*

Hz. Mevlânâ

NASIL MEVLEVÎ OLUNURDU?

“*Sen beni tanıdık biri sanma;
uzak yerlerden gelmiş,
garip bir misafir olarak kabul et!
Beni bir emir, bir başbuğ olarak görme;
kapına hizmetçi olarak kabul et!
Aşkına susamış olan şu zavallıyı,
hasta yerine koyma;
şifa ilacına muhtaç biri olarak kabul et!”*

Hz. Mevlânâ

Mevlevîlik’e girecek aday adayı Dergâha gelir müracaat ederdi. Dergâhın iki üst görevlisi vardı. Birincisi *Tarikatçı Dede*, ikincisi Mevlânâ zamanında aşçılık görevini üstlendiği kaydedilen Âteşbâz-ı Velî’nin makamını temsil eden *Aşçı Dede*. Bunların başında da Mevlânâ soyundan olması gereken Dergâhın “Çelebi”si vardı. Mevlevî adayını önce Tarikatçı Dedeye götürürlerdi. Dede kendisini sıkı bir imtihana tabi tutar; ailesinden izin alıp almadığını sorar, Dergâhta nefse verilen eziyetlerle dolu 1001 gün *çile* çıkarmadan Mevlevî olunamayacağını, bu *Yol*’dan dönüşün ise veballi olduğunu detaylarıyla anlatarak adayın samimiyetini ölçerdi.

İkerâr vererek; yani bütün şartları kabul ederek ilk aşamayı geçen aday önce hamama götürülüp beden temizliğinden geçirilir, sonra genellikle “Can” (bazen “Nev-niyâz” nadiren de “Sâlik”) ad ve sıfatıyla Dergâhın mutfağında (Matbah) bulunan *Saka Postu*’na oturtulurdu. Can artık üç gün boyunca bu postta oturacak, yemek ve diğer zaruri haller dışında hiç kalkmayacak; kimseyle konuşmayacak, kimse ona bir şey demeyecek ve kendisinden önce 1001 gün Çile çekip *Dede* olan Mevlevîleri seyredecektir. Tabî ki bu sırada kendisi de ilgili Dede tarafından gözlemlenmektedir. Can tavırları neticesinde ya sınavın ilk aşamasını geçecek; ya da postun ön tarafında uçları kendisine dönük ayakkabıları ters çevrilerek nazikçe “bu işi başaramayacaksın, evine geri dön” denilmiş olunacaktır.

Üç günü başarıyla geçirebilmiş *Can*’ı ise *Aşçı Dede* teslim alır; *Can*’la diz dize oturarak onun başını Kibleye gelecek şekilde dizine yaslatır; *Can*’a giydireceği *Sikke* ve *Tennure*’yi önce kalbine götürür, sonra öperek *Can* için Hz. Peygamber’den şefaât, Hz. Mevlânâ’dan himmet diler; üç defa Fâtiha, üç defa İhlâs surelerini okur; sonrasında üç defa tekbir getirerek yedi salâvât-ı şerîfe okur; devamında da üç kez daha tekbir getirerek ikinci tekbirde göğsü üzerinde tuttuğu *Sikke*’yi *Can*’ın başına giydirir. Buna Mevlevîlikte *Sikke Tekbirmek* denir. Daha sonra *Sikkesi* tekbirlenen *Can*’ı alıp odasına götürür, karşısında bulunan bir posta oturtarak; “İşte üç günden beri Mevlevî Tarikatı’nın namaz, niyâz, hizmet ve mihnetini gördün. Bu, tahammül ve sabır

işidir. Birisi sana kötülükte bulunursa dahi, sakın karşılık verme; kimseye el, dil uzatma; herkese *eyvallah* de; tevazûlu ol. Burada daha üç gün bulundun; daha görmediğin ve bilmediğin çok şey var.” şeklinde nasihat eder; Mevlevîlik Tarikatı hakkında bilgi vererek; bu *Yol*'un aslının *edep*ten geçtiğini, beden temizliğinden daha önemli olan ruh temizliğinin esas olduğunu, bu sebeple de öncelikle nefsin isteklerini terk etmek gerektiğini, tam bir niyâz ile dinî gerekleri yerine getirmesi gerektiğini iyice vurgulayarak, bu samimiyet ve özelliklerden dolayı devlet büyüklerinin bile Mevlevîlere saygı gösterdiklerinin altını çizerdi. Daha sonra adaya ebced hesabında karşılığı *ızzâ* olan 1001 gün içerisinde Dergâhtan hiç ayrılmadan (zaruri hallere Can dışarı çıkabilir, ancak gece mutlaka Dergâha dönmesi gerekirdi) birçok hizmeti yerine getirmesi gerektiğini söyler; ondan son bir kez daha söz (ikrâr) alırdı.

*“Bu derdine dertle derman vereceğim ben,
bu işini sabırla kolaylaştıracağım ben.
Ya ayağımı bu balçık bedenden kurtaracak,
yada canımı güzellere vakfedeceğim ben.”*

Hz. Mevlânâ

1001 GÜNLÜK “ÇİLE” EĞİTİMİ BAŞLIYOR

*“Ey âşıklar kervanının yularını çeken!
Başka yerde değilim, elinizdeyim ben.
Gece gündüz bu katarın içindeyim;
sonsuzluğa doğru yol almadayım ben.”*

Hz. Mevlânâ

Aşçı Dede, Can'dan “hepsine razıyım, hizmet ve ibadetle vaktimi geçireceğim...” cevabını aldıktan sonra onu *Matbah-ı şerîf* diye adlandırılan ve Mevlevîlikte kutsal sayılan mutfağa alırdı. Bazen de bu 3 günlük imtihanın sonunda 18 günlük bir Çile dönemi daha geçirilerek asıl Çileye soyunulurdu... Böylece 1001 gün boyunca devam edecek ve Mevlânâ'nın bizzat kendi eliyle yazdığı Mesnevî'nin ilk 18 beytine istinaden 18 hizmetin birincisine başlayan Can, burada da hizmetlerin her aşamasında olduğu gibi diğer Dede-lerin gözlemlerinden oluşan imtihanlarla dolu dokuz gün daha geçirir, sonra çivili tahta üzerinde Semâ tâlim etmeye başladılar. Bir taraftan 1001 günlük Çile hizmetlerini yerine getiren Can, diğer taraftan mûsikîye veya yetenekli olduğu diğer sanat ve işlerde eğitim almaya başladılar. Tamamen cahil olan Can'lara ise okuma yazma öğretildikten sonra diğer eğitimler verilirdi.

Artık Can için nefsin terbiyesinin ön planda tutulduğu imtihanlar başlamıştır. 1001 gün boyunca birçoğu eziyetlerle dolu hizmetler arka arkaya

yapılacak; getir-götür işlerinin verildiği *Ayakçılık* hizmeti ile başlayıp, Dergâhın temizlenmesinin üstlenildiği *Süpürgecilik* görevi ile devam edecektir. Bu arada eksik olduğu veya yeteneği bulunduğu konularda da ilgili Dedelerden sürekli eğitim görecektir.

Süpürgecilik görevini de başarıyla tamamlayan Can, kendisine hissettirilmeden her aşamasında farklı sabır imtihanlarına da tâbi tutulacağı *Bulaşıkçılık*, *Pazarçılık*, *Dolapçılık* (yemek kaplarının kalaylı ve temiz tutulması), *Tabmişçilik* (kahve hazırlama), *Meydancılık*, *Kandilcilik* (Dergâhın kandillerini yakıp söndürme), *Somatçılık* (sofra kurup kaldırma), *Çamaşırçılık*, *Yataçılık*, *Şerbetçilik* gibi görevlerini yerine getirerek çeşitli aşamalardan geçecek; “artık yetiştirdim, olgunlaştım, kıdem kazandım” diye aklından geçirdiği zamanlarda ise hizmetlerin en aşığısı olan *Abrızcilik* görevi verilecektir.

“Sedefe benzerim ben;
kırdıkları zaman gülerim ben.
Rabatlığa ulaşıncaya değil;
kırılıp ezildiğim zaman gülümserim ben.”

Hz. Mevlânâ

MEVLEVİNİN ÇİLESİ BİTMEZ

“Aşk ateşinden başka ne varsa tozdur, dumandır.
Aşkın yakışından kaçma!
Çünkü sana o dermandır.
Duman seni pişirmez, olsa olsa karartır.
Seni pişirmede usta olan ise ateştir, aşktır.
Ateşi bırakıp dumana giden bulanır;
aşka düşmediği için pişmez, ham kalır.”

Hz. Mevlânâ

Abrızcilik görevi tuvalet temizliği işidir ve Can’ın *Dede* unvanı almadan önceki Çiledeki son hizmetidir. Fakat 1001 gün boyunca zaman ve tarih mevhumunu kaybeden Can, Çilesinin bitmek üzere olduğunun ve bu hizmetin son imtihanlardan en aşığı olduğunun farkına bile varmazdı.

1001 gün hizmeti boyunca birçok eziyetlere katlanıp nefsinin ayakları altında ezmeyi başarabilen ve tuvalet temizliği hizmetinden de başarıyla çıkıp sabırla hamliğini yok ederek Mevlevîlik’e ilk adımını atan Can, bunları yerine getirirken Dergâh görevlisi Dedeler tarafından da dinî bilgilerle birlikte *Mesnevî* ve Mevlevîlik’in âdâb ve erkânının öğretildiği dersler alırlardı.

Matbah-ı şerîf’te çiğ yiyeceklerin pişmesi gibi güç hizmet ateşinde pişen ve bu hizmetlerin her aşamasını da başarıyla geçen Can, ilk liyâkatını elde

etmiş; dünyevî ve uhrevî bilgilerle teçhiz olmak üzere derslerine daha da ağırlık vermeye başlamıştır...

Can, artık 3 gün *Saka Postu*'nda oturmuş, 1001 gün Çilesini tamamlamış ve 18 hizmeti yerine getirmiştir. Bu rakamların toplamı 1022 etmektedir ve bunun ebced karşılığı da *rızâ-yı Hû* yani "Allah'ın kendisinden razılığıdır." Ancak hizmet daha bitmemiştir. *Meydancı Dede* akşam üzeri elinde bir şamdanla Can'ı namaza götürür ve sonrasında da bir yemeğin ardından Dergâhın meydanında *niyâz* vaziyetinde dururken Tarikatçı Dede; "*Vakt-i şerifler hayr ola, hayırlar feth ola, şerler def ola, derviş kardeşimizin niyâzı kabûl ola, âşiyân-ı Mevleviyede rabatı müzâdâd ola, demler-safalar ziyâde ola; dem-i Hazret-i Mevlânâ, sırr-ı Şems-i Tebrizî, kerem-i İmâm-ı Ali; Hû diyelim, Hû...*" şeklinde gülbang çekerek 3 gün sürecek hücreye kapanma günleri başlar. Can burada kendini iyice tanır *sır* olur; ama *Çile* henüz bitmemiştir... Eskilerin deyimiyle bu hâl; "Mevlevînin Çilesi bitmez" şekliyle dillerde dolandır ve bu Yol'a girenlerin hayatları boyunca her türlü cefa ve elemelere katlanması ve iradesinin güçlü olması gerektiği vurgulanırdı.

*"Ağlasam da, inlesem de Sevgili duymaz beni;
kulaklarına pamuk tıkamış asla dinlemez beni.
Cefalar eder durur bana; ama pişmanlık duymaz;
yaptıkları kendinde kalır, cefaları incitmez beni.
Beni yok sayar, adam yerine koymaz;
sitemini kerem sayarım; asla üzmez bu beni."*

Hız. Mevlânâ

1001 GÜN 18 GÜNLÜK HÜCRE ÇİLESİ İLE SONA ERİYOR

*"Hak yolunda sefere çıkmak istiyorsan eğer;
mânâ atına bin, yüksel, yücelere ulaş!
Hakikate susamış kişilerden ol; kanma suya;
yüksel, yükseldikçe de yüceliğe ulaş!
Hem piş, hem de yakıcı ateş ol;
mest olup, kendinden geç, 'ben'sizliğe ulaş!"*

Hız. Mevlânâ

Can'ın 3 günlük Çilesinin ardından Aşçıbaşı yanına gelerek *Can*'a öğütler verecek ve çektiği; "*Vakt-i şerifler hayr ola, hayırlar feth ola, şerler def ola, derviş kardeşimizin hizmetleri mübarek ola; dem-i Hazret-i Mevlânâ, sırr-ı Şems-i Tebrizî, kerem-i İmâm-ı Ali; Hû diyelim, Hû...*" gülbangiyle 18 gün daha *Hücre Çilesi*'ne kapatacaktır.

18 günlük son ilesini de çıkararak *Dede* unvanı almaya hak kazanan Can, Meydancı tarafından Dergâhın elebisine götürülür, önünde diz ker vaziyette oturtulurdu. Çelebi, Can'ın sağ elini kendi sağ eliyle tutarak; Kur'ân-ı Kerim'in "*Muhakkak ki sana biat edenler ancak Allah'a biat etmektedirler. Allah'ın eli onların ellerinin üzerindedir. Kim abdini bozarsa, ancak kendi aleyhine bozmuş olur. Kim de Allah ile olan abdine vefa gösterirse Allah ona büyük bir mükâfat verecektir.*" meâlindeki Fetih Suresi'nin 10. âyetini okur; daha sonra yanındaki makasla Can'ın kaşlarının ortasından ve bıyığından birkaç kıl keser ve Mevlevî hırkasını tekbirleyerek giydirirdi.

Üç sene kadar önce *Dergâha* Can olarak giren aday artık bu "insan gibi insan" yetiştirme okulunda *Dede* unvanı almış, olgunlaşma yolunda bir hayli yol kat etmiştir. Kendisine 2-3 *Dede* ile birlikte kalacağı bir hücre tahsis edilen *Dede*, artık hem kendini yetiştirmeye devam edecek, hem de çile döneminde aldığı dersler neticesinde uzmanlaştığı konuda yeni gelen Can'lara ders verecektir. Ya da kendi istediği takdirde başka yerlerde bulunan Mevlevîhânelere aynı unvan ve görevle naklini isteyebilecektir...

Mevlevîlik tarihi boyunca 1001 günlük bu ileye soyunan Can'lar genellikle bu zamanı başarıyla tamamlar ve *Dede* olurlardı. Ancak çeşitli vesilelerle *ileyi kran* yani yarım bırakan Can'lar da olurdu. Bu Can'lar ileriki bir zamanda kendileri istedikleri takdirde ilenin hangi döneminde ileyi kırmış olurlarsa olsunlar *Saka Postu*'nda 3 gün oturmayla işe baştan başlardı. Tekrar ile çıkarmak istemeyenler ise *Dergâha* gelip gitseler dahi hem kendilerinde bir eksiklik hissederler; hem de diğer Mevlevîler nezdinde daha az itibara sahip olurlardı.

*"şimdiye kadar Sevgili'den ne dertler çektim,
ne cefalar gördüm, ne acılara katlandım;
Sevgili yüzünden çok belalara uğradım.
Sonunda çektiğim dertler, gzyaşlarıma karıştılar;
orayı vatan edinip, gözümden ayrılmaz oldular.
Binlerce ateş, binlerce âh,
binlerce gam, binlerce duman...
Bunun adı aşk!
Binlerce dert, binlerce ıstırap, binlerce cefa...
Bunun adı Sevgili!"*

H.z. Mevlânâ

MEVLEVİLİK'TE "MUHİB" DERECEşİ

Mevlevîlik'te genel çoğunluğu teşkil eden bir de *muhib* sınıfı vardır. Bunlar ikrâr vermeyip 1001 gün çile çıkarmadan tarikata intisap edenlere verilen sıfat olup bu Yol'un ilk halkasını oluşturur. Muhib olmak isteyen aday *Dergâhın* şeyhine müracaat eder, o da eğer reşit değilse velisinden izin

almak şartıyla samimiyetine inandığı adayı karşısına alır, önce tam bir beden temizliğinden geçip abdest almasını söyler. Daha sonra kendisi de abdestli olduğu halde her ikisinin yüzleri de Kibleye gelecek şekilde adayı soluna oturur. Şeyh; *“Bilerek veya bilmeyerek işlediğim günahlardan duyup bilen Allah’a sığınırım...”* tarzında duada bulunurken aday da aynısını tekrar eder. Bu duanın ardından adayın beraberinde getirdiği Sikkeyi iki eliyle tutan şeyh üç kez İhlâs Suresini okur ve Sikkenin her bir yönüne üfleyerek, adayın başı Kibleye gelecek ve ayakları toplu olacak vaziyette sol dizine yatırtır ve Sikkeyi Kibleye karşı tutarak Mevlânâ’yı tavsif eden cümleler söyledikten sonra Sikkenin sağ, sol ve ön kısımlarını öper; adaya da aynı şekilde öptürdükten sonra başına giydirir ve elini Sikkenin üzerine koymak suretiyle; *“Allabu ekber, Allabu ekber, lâ ilâhe illallâbu vallâbu ekber, Allabu ekber ve li’llâhi’l hamd.”* der ve adayın sırtını üç kez sıvazlayarak dizinden kaldırır; sağ elini iki eliyle tutar, aday da aynı şekilde şeyhin elini tutar ve bu şekilde aynı anda birbirlerinin ellerini öperler. Artık aday *mubib*; yani Mevlânâ dostu olmuştur. Muhib bu törenin ardından sırtını şeyhe dönmeden geri geri giderek kapıdan çıkar; Mevlevî âdâbı, Semâ, mûsikî, Mesnevî, güzel sanatlar vs. dersleri almak ve yetenekli olduğu konuda yetiştirilmek üzere ilgili Dedeye teslim edilirdi. Osmanlılar döneminde başta III. Selim, II. Mahmud ve Sultan Reşad olmak üzere bazı sultanlar ve çok sayıda devlet ileri gelenleri *mubib* sıfatıyla Mevlevîlik’e hizmetlerde bulunmuşlar; birçok şâir, yazar, edîb, hattât, hakkâk ve mûsikîşinâs da aynı sıfatla eserler meydana getirmişlerdir.

*“Yarın ibtiyarlayacak güzel değiliz biz;
ebediyyen genç kalacak hâlimiz.
Görmek istiyorsan sen de bizi,
temizlen, arıt kirlerini!
Böyle yapmayacaksan eğer,
bizden uzak dur; başka yere et sefer!”*

H.z. Mevlânâ

Son söz olarak I. Neşvegâh-ı Sûfiyâne Mevlânâ, Mevlevîlik ve Mesnevî Sempozyumu’nun düzenlenmesinde emeği geçen ve katkıda bulunan herkese teşekkür ve minnetlerimi sunar, H.z. Mevlânâ’nın Türbesinin kapı üzerindeki anlamlı beyiti naklederek sözlerimi tamamlamak isterim:

*“Kâbetü’l-uşşâk bâşed in makâm
Her ki nâkıs âmed incâ şod tamâm”*
(Âşıkların kâbesidir bu makam
Eksik gelen burda olur tamam)

KAYNAKÇA:

- Divân-ı Kebîr ya Külliyyât-ı Divân-ı Şems*, Mevlânâ Celâleddin-i Rumî, I-II c., IV. Baskı, Tahran, 1374 hş./1995
- Divan-ı Kebir'den Seçmeler*, I-IV c., Çev. Şefik Can, Ötüken Yay., İstanbul, 2000
- Velednâme*, Sultan Veled, Nşr. Celâleddîn-i Hümâî, Tahran, 1315 hş./1937, Çev. Abdülbaki Gölpınarlı, *İbtidânâme*, Ankara, 1976
- Risâle-i Sipehsâlâr be Menâkıb-ı Hüdâvendigâr*, Ferîdûn b. Ahmed-i Sipehsâlâr, Nşr. Sa'îd-i Nefîsî, *Zindegî-nâme-i Mevlânâ Celâleddin-i Mevlevî*, Tahran, 1325 hş./1947, Çev. Tahsin Yazıcı, *Mevlânâ ve Etrafındakiler*, İstanbul, 1977
- Menâkıbü'l-ârifîn*, Şemseddin Ahmed-i Eflâkî, Nşr. Tahsin Yazıcı, I-II c., Ankara, 1976-1980, Çev. Tahsin Yazıcı, *Âriflerin Menkıbeleri*, I-II c., İstanbul, 1986-1987
- Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, Abdülbaki Gölpınarlı, II. Baskı İstanbul, 1983
- Mecmû'atü'z-zarâif Sandûkatü'l-ma'ârif*, Yahyâ Âgâh b. Sâlih el-İstanbulî, Hzl. M. Serhan Tayşi, *Tarikat Kıyafetlerinde Sembolizm*, İstanbul, 2002
- Mevlânâ ve Mevlevîlik*, Mehmet Önder, İstanbul, 1998
- Mevlevî Usûl ve Âdâbı*, H. Hüseyin Top, İstanbul, 2001
- Mevlevî Âdâb ve Erkânı*, Abdülbaki Gölpınarlı, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2006
- Hatıralarım*, Veled Çelebi İzbudak, İstanbul, 1946
- Mevlânâ ve Mevlevîlik*, Asaf Hâlet Çelebi, Hece Yay., Ankara, 2002
- Mevlevîlikte Ma'nevî Eğitim*, Sâfi Arpağuş, Vefa Yay., İstanbul, 2009
- Taribi Boyunca Mevlevî Kıyafetleri*, Hasan Özönder, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Konya, 2006
- Canlandırma Matbah Fotoğrafları: Şerafettin Derin*

